DE L'AMOR PER LA PARAULA:
Estudis en homenatge al professor José Enrique Gargallo Gil
2026, pp. 337–348, https://memoriadelcor.org

NOMS D'OFICIS AL MORABATÍ DE MORELLA (1396)

Lluís GIMENO BETÍ
Universitat Jaume I

Hem pensat que un treball d'aquestes característiques, històriques i filològiques, fóra del gust del savi amic José Enrique, a qui dediquem la nostra petita contribució en aquest seu ben merescut homenatge en fer 65 anys.

El treball, com es veurà, és una sèrie de noms de persona amb els oficis llurs en una relació que apareix al morabatí de Morella de 1396,[1] comentats i analitzats a la llum de la filologia.

ANÀLISI

(1) albarder: home que fa i adoba albardes, basts, selles i altres guarnicions de les bèsties de cavalcar o de càrrega, derivat de ALBARDA, de l'andalusí *albárdaʒa* (< clàssic *albardaʒah*) (1 oc., «Domingo Galcebre, albarder») (Corriente 2003: 119).

(2) alcayt: variant de *alcaid* 'governador encarregat de la custòdia i règim d'un castell o presó', de l'andalusí ALQÁ(Y)ID (clàssic *qāʒid*), 'caporal', 'governador de província o districte' (1 oc., «Pere Cubells, alcayt de Erbés. Nichil») (Corriente 2003: 130).

[1] Recentment els doctors Vicent Garcia Edo i Lluís Gimeno Betí n'han realitzat una nova transcripció per a una pròxima publicació. Ref.: ms. 1397 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, secció del mestre racional. Reial patrimoni núm. 2405, any 1397.

(3) argenter: home que treballa en la indústria de l'argent o plata, de l'or i de les pedres fines, derivat de *argent* (< llatí ARGENTUM) (1 oc., «Bernat Sentalínea, argenter»).

(4) arieter: qui fa ariets, giny que consistia en una gran biga que es posava en moviment i feria amb força els murs per enderrocar-los, del llatí ARĬETE, mateix significat (1 oc., «Pere Saltó, arieter. Nichil»).

(5) arquejador: qui arqueja, derivat de *arquejar* 'batussar i estufar la llana perquè es puga cardar i filar bé', format damunt *arc* (1 oc., «Jachme Ferrer, arquejador»). El document registra també la variant *arquegador* (1 oc., «Arnau Canals, arquegador»).

(6) asaunador: variant de *assaonador*, qui té per ofici assaonar les pells, format damunt *saó* (< llatí SATIŌNEM, 'sembradura, disposició per a sembrar'). La forma que apareix ací, variant diftonguitzada segons Coromines (*DECat* VII, 771b), és també molt antiga (segle XIII) (1 oc., «Domingo Guerau, asaunador»).

(7) balester: grafia antiga de *ballester*, fabricant de ballestes o guerrer armat de ballesta, del llatí BALLISTARIUS, documentat sota diverses formes: *balester*, *balistarius*, *ballester*. Té una documentació molt antiga (1024) «isti sui elemosinarii, id est Gerallo ... et Isarn Ballester ... plenam potestatem».

El significat predominant en la documentació llatina medieval catalana és, molt probablement, el de 'fabricant de ballestes' (*GMLC*). Quant al tipus d'arma que és la *ballista*, el *GMLC* aclareix que «la ballesta medieval no es correspon amb l'antiga *ballista*, 'màquina per a llançar projectils', sinó més aviat amb la *arcuballista*[2], paraula que s'ha mantingut per designar aquesta arma en francès *arbalète*, occità antic *arbalesta*». L'exemple més antic recollit al *GMLC* és de 1030. (1 oc., «Arnau Ripol, balester, lo pare»; com a cognom hi és registrat tres vegades: 3 oc., «Ramon Balester, Jachme Balester, major de dies, Jachme Balester, tudor dells fills d'en Pere Ballester, *nichil*»; i com a prenom, una: «Na Balestera. Nichil»).

(8) barber: qui té per ofici afaitar la barba i tallar els cabells. Antigament els barbers exercien també la cirurgia menor (sagnies, aplicació de sangoneres, extracció de dents, etc.), derivat de *barba* (3 oc., «Pere Gasch, barber, Domingo Tena, barber, Sancho Climent, barber»).

[2] És la nostra 'ballesta'. El terme apareix a Vegeci: «erant tragularii, qui ad manuballistas uel arcuballistas dirigebant sagittas» (*Epitome rei miliaris*, II, 15)

(9) bracer: jornaler que treballa en el camp per a cavar i altres faenes de braços, derivat de *braç*, del llatí vulgar BRACĬU, clàssic BRACHĬUM o BRACCHĬUM (< grec βραχίων) (7 oc., «Anthoni Segarra, bracer, Pere Exulbi, bracer, Bernat Castell, bracer. Nichil, Domingo Ferrer, bracer, Domingo Anyó, bracer. No·y és ni s·i trobe. Nichil, Pere Navarro, bracer. Nichil, Pascual Guerau, bracer. Nichil»).

(10) çabater: variant de sabater 'home que fa sabates o que en ven'. El llatí medieval registra *çabatarius* 'sabater', terme documentat per primera vegada en 1028 en català, però l'origen de sabater és desconegut. És sinònim de *sotulator* 'sabater' i de *sutor*, relacionat amb el verb *suo* 'cosir'. No sembla que hi hagi diferència entre el tipus de calçat que fabricaven el *çabatarius*, *sotulator* i *sutoris* (Prieto 2014: 49, 193, 195). (14 oc., «Anthoni Besaldú, çabater, Domingo Exulbi, çabater, Domingo Gil, çabater, Pere Sanç, çabater, Guiamó Soler, çabater. Nichil, Domingo Làzer, çabater, Miquel Aller, çabater, Domingo Mir, çabater, Pere de Brusch, çabater. Nichil, Arnau Guallart, çabater, Pere Fuster, çabater, Pere Pagés, çabater, Pere Terich, çabater, Matheu Spàrech de Bruscha, çabater, Simó Ortí, çabater, La muller quondam d'en Nicolau Avinyó, çabater, Ramon Goda, çabater»). El document també registra el terme com a cognom 26 vegades: «Muller d'en Jachme Çabater, e sos hereus. Als hereus nichil; Jacme Çabater, savi; Martí Çabater; Domingo Çabater. Stà a la Matha o a Olocau. Nichil; MiquelÇabater; Guiamó Çabater, manyà; Pascual Çabater. Nichil; Arnau Çabater; Domingo Çabater, moliner. Nichil; Pascual Çabater; Pascual Çabater, fill d'en Pascual; La muller d'en Bernat Çabater. Nichil; Domingo Çabater, de Çorita, tudor dels fills d'en Bernat Çabater. Nichil; Na Melià, muller d'en Miquell Çabater. Nichil; Bernat Çabater; Domingo Çabater; Goçalbo Çabater, menor de dies; Pere Çabater, mayor de dies; Pere Çabater, menor de dies; Goçalbo Çabater, major de dies. El matex, tudor de son frare, nichil; Jachme Çabater, fil d'en Domingo; Pascual Çabater, nichil; Matheu Çabater; Francesch Çabater; Pascual Çabater».

(11) calç, fa: òxid de calci, substància blanca, lleugera, càustica, que, en contacte de l'aigua, s'hidrata amb desprendiment de calor. Del llatí CALCEM 'id.' (1 oc., «Domingo Xies, fa calç»).

(12) cardador: qui es dedica a cardar llana o altra substància filamentosa, derivat de *card* (1 oc., «Pere Benet, lo cardador»).

(13) carder: que fa o ven cardes, plural de *carda* 'instrument de peraire, que consisteix en una post amb mànec, folrada de cuiro per una cara i armada d'una multitud de punxes de filferro un poc ganxudes, que serveix per pentinar la llana o el cotó i anar separant la borra de l'estam per tal de facilitar la filatura', deverbal de *cardar* (3 oc.,

«Francés Tous, carder; Domingo Ramon, carder; Jacme Tárrega, carder, curador de la muller d'en Pere Masquarós. Ja ere morta. Nichil»).

(14) carnicer: grafia antiga de *carnisser* 'persona que ven carn, especialment de bou, de vedella i de corder', derivat de *carn* (7 oc., «Domingo Vilalta, carnicer. Nichil; Domingo Serra, carnicer; Domingo Batle, carnicer; Ramon Sera, carnicer; Bertomeu d'Abella, carnicer; Guiamó Palma, carnicer, menor; Domingo Vilalta, carnicer»).

(15) coltteller: fabricant de coltells (1 oc., «Guiamó Johan, coltelle»r; 1oc., com a cognom «Domingo Colteller»).

(16) corder: persona que fabrica o ven cordes, derivat de *corda* (7 oc., «Bertomeu Anglés, corder; Antoni Scrivà, corder; Pere Terroga, corder; Jachme Luna, corder; Pere Cerdà, corder. Nichil; Pere Ferrer, corder; Berenguer Obach, corder»).

(17) corredor: persona que té per ofici intervenir en compres i vendes i en altres contractes, anunciant-los, posant en relació les parts contractants, oferint mercaderies o preus, etc., derivat de *córrer* amb el sufix *-dor* (<llatí -TŌRE), (2 oc., «Domingo Ferrer, corredor; Johan Xies, corredor»).

(18) esqueller: qui fa o ven esquelles, derivat de esquella 'campaneta de porta el bestiar', probablement del gòtic *SKĬLLA (1 oc., «Pere Badal, esqueller»).

(19) faseter: variant de *fasseter* o *farseter*, qui fa fassets 'antigament gipó encotonat que es portava sota l'armadura', derivat de *farset*, del llatí FARSUS 'reomplit, guarnit, folrat, farcit' (< FARCĬŌ), d'on prové l'italià *afrasetto* 'espècie de gec o armilla', d'on el manllevà el nostre idioma, (2 oc., «Jacme Tous, faseter; Guiamó Benet, faseter»).

(20) ferrer: persona que treballa el ferro, del llatí FĔRRARĬUS el significat del qual és el mateix que el de *faber ferrarius* (*GMLC*, s. v.). Es documenta com a antropònim, com a sobrenom i com a topònim. Al *GMLC*, el primer testimoni registrat com a substantiu és de 1018 (Prieto 2014: 93-94). Sembla plausible que la variant *fferrarius* contingui, en realitat, una abreviatura (pro f[aber] ferrarius), (8 oc., «Martí Saura, ferrer; Guiamó Ametla, ferrer; Guiamó Lonbart, ferrer; Domingo Pèriç, ferrer: Miquel Carcassés, ferrer; Bertomeu Martí, ferrer; Jachme Steve, ferrer; Domingo Martí, ferrer; Jachme Torres, ferrer»).

(21) fuster: persona que per ofici fa objectes de fusta, treballa la fusta, derivat de *fusterius*, datat en 1171. El terme solament es troba a partir del segle XII i és sinònim de *carpentor* (11 oc., «Jachme Ferrer, fuster; Pere Gil, fuster; Miquel Sanxo, fuster; Guiamó Castell, fuster; Guiamó Doménech, fuster; Miquel Domingo, fuster;

Domingo Ferreró, fuster; Pere Querol, fuster; Ramon Martí, fuster; Guiamó Martí, fuster»).

(22) juglar: 'bufó, animador, malabarista', 'joglar' (dit del qui s'encarrega de l'entreteniment d'altri), derivat de IUGLARIO o IOCULATOR 'joglar'. El primer testimoni és de 1057,[3] cal dir, però, que en els documents es troba abans la variant romanitzada *iuglarius* que el mot del llatí clàssic *ioculator*, que apareix per primera vegada en un document de 1157, (2 oc., «Ramona alias Oria, uxor quòndam del juglar; Antoni Martí, juglar»).

(23) juponer: variant de *giponer*, que fa o ven gipons 'peça de vestir, amb mànegues, ajustada i cenyida al cos, i que cobreix el tronc des dels muscles fins a la cintura', de l'andalusí *aljúbba* < clàssic ALJUBBAH ('gabán de manga corta', *cf.* Corriente 2003: 180) (1 oc., «En Juhan, lo juponer»).

(24) laurador: grafia antiga de *llaurador*, home que es dedica a llaurar, del llatí LĂBŌRĀTŎREM, 'treballador', 'el qui treballa el camp o cultiva la terra' 'llaurador', el primer testimni del qual és de l'any 954[4] (4 oc., «Pere Guimerà, laurador; Pere Casalduch, laurador; Arnau Querroll, laurador; Domingo Barcelló, laurador»).

(25) manyà: el qui fabrica i ajusta panys, claus i altres objectes de ferro per a edificis i mobiliari, derivat de *MANIA 'habilitat' (10 oc., «Domingo Maestre, manyà; Domingo Ralo, manyà; Domingo Ortega, manyà; Ferrer Tallada, manyà; Jachme Cirera, manyà; Guiamó Mas, manyà; Pere Bleda, manyà; Pere Balaguer, manyà; Guiamó Çabater, manyà; Nicolau Balaguer, manyà»).

(26) masover: el qui és estadant i té cura d'un mas que és propietat d'altri, del baix llatí arcaic MANSUARIUS 'encarregat d'un mas' (*DCVB* s. v.). En el llatí medieval de Catalunya, hi ha tres termes que també s'hi refereixen, al masover. És el cas de *cabmases*: persona (pagès) que està al capdavant d'un mas[5]; *colonus*: pagès habitant

[3] «ipso alaudes qui sunt infra terminis de Pinel terras et uineas, casas, casalibus, ortis, ortalibus, arboribus cum exiis et regresis, cultum uel eremum, cum ipsos alaudes similiter qui sunt in Loberola et ipsa uinea qui fuit de Golob Iuglare ad col de Galinone» (Prieto 2014: 120).

[4] «et [si] nos laboratores minime fecerimus et de supradicta conuentione nos abstrexerimus non hoc ualeat uindicare sed componamus quisque sicut exinde minime fecerit et in antea tam donatores quam edificatores faciamus sicut exinde non respondimus» (Prieto 2014: 125).

[5] Veg. *GMLC* s. v. *caput mansus*, nota 1. Datat en 1112: «ego … trado corpus meum Domino Deo et ad cenobium sancti Saturnini … cum omni alodio que habeo in Agremont … id sunt terris et uineas siue mansiones similiter et ipsos cabmases que ibi habeo qui uocantur Bernard Martin et Ramon Arpela cum omni seruicio quem mihi debent facere» (Prieto 2014: 49).

d'una colònia[6] i *masadarius*: el qui és estadant i té cura d'un mas que és propietat d'altri[7] (1 oc., «Bertomeu Martí, masover»).

(27) matraços, fa: *matrassos* plural de *matràs*, arma consistent en una barra llarga acabada amb una cabota cilíndrica o quadrangular, que es llançava amb ballesta, prové d'una variant del llatí MATĂRIS o MATĔRIS 'id.', d'origen cèltic (1 oc., «Domingo Tudella, que fa matraços»).

(28) mercader: qui tracta o comercia amb gèneres vendibles, derivat de *mercè*, descendent mig-savi del llat. MERCEDE 'paga, recompensa', derivat de MERX 'mercaderia' (*DECat* V, 601b51). En llatí medieval, existeix la forma *mercatarius*: a) en una comunitat eclesiàstica, 'monjo encarregat de les compres'; b) 'el qui tracta o comercia amb mercaderies', 'mercader'[8] (7 oc., «Guiamó Company e Francés Marí, marmesós d'en Domingo Ros, mercader. Nichil; Pere Guerra, mercader; Domingo de Gualit, mercader; Domingo Gasch, mercader; Arnau Çaval, mercader; Guiamó Batle, mercader; Bernat Company, mercader»).

(29) mercer: venedor de cintes, botons, agulles i altres menuderies de la indumentària, del llatí MERCIARIU 'botiguer' (3 oc., «Johan Nadal, mercer; Berenguer Giner, mercer; Jachme Martí, mercer. El document també registra l'ocurrència merçer: muller e hereus d'en Pere Vallés orp[9], tudor n'Arnau Çaval, merçer. Nichil»).

(30) moliner: qui té al seu càrrec un molí; qui treballa en un molí, del llatí tardà MOLINARIUS[10] (8 oc., «Pere Torres, moliner. Nichil; Domingo Çabater, moliner. Nichil; Miquell Batle, moliner; Antoni Batle, moliner; Matheu Sabastià, moliner; Bernat Solà, moliner; Miquell Pollo, moliner»; i una forma escrita en castellà o aragonès: «Domingo Martí, molinero»).

---

[6] Primer testimoni any 977: «expulsis agarenis qui tunc temporis colones extiterant» (Prieto 2014: 63).

[7] Primer testimoni any 1179: «ego Bertrandus de Loreto et uxor mea Aledis mittimus sub imparancia et defensione domini Ildefonsi ... mansum nostrum quemdam in parrochia de Corrone qui nuncupatur mansus Petri Iohannis, nostri uidelicet masadarii, quod est nostrum alodium francum» (Prieto 2014: 137-138).

[8] Primer testimoni any 845: «ego Aldriu uinditor uobis entores meos Centullo abbati, Po[r]cano preposito, Todemiro presbitero, Eliseo presbitero, Aderico presbitero, Dadilane presbitero, Asenario presbitero, Anestasio mercatario, Egodio monacho, Ragone monacho, qui erant pontifex anni illius ad domum Sancte Marie» (Prieto 2014: 138).

[9] *Orb* 'privat de la vista', 'cec' (< llatí ŎRBUS 'privat de fills, de pares', 'orfe', 'cec').

[10] Primer testimoni any 1065: «item concessit predicte canonice ... ipsam mansionem quam tenebat Ermemirus molinarius cum terris et uineis» (Prieto 2014: 144).

(31) notari: funcionari públic autoritzat per a donar fe, conforme a les lleis, dels contractes i altres actes extrajudicials, escrivà, notari de la cort palatina o d'una església episcopal, del llatí NŎTĀRĬUS 'relatiu als caràcters de l'alfabet', 'escrivent', 'escrivà, notari de la cort palatina o d'una església episcopal'. La documentació catalana medieval registra diversos tipus de notari: *notarius regionarius* 'escrivà, notari de la ciutat de Roma'[11]; *notarius publicus* 'escrivà, notari al servei d'un senyor o d'un rei'[12]. La figura del *notarius* sembla equivalent a la del *scriniarius* (vid. s. v.) i sinònima a *cancellarius*, *exarator* i *scriptor* (36 oc., «Domingo Ferré, notari; Anthoni Cerdà, notari; Francés Belmunt, notari; Guiamó Bonares, notari; Ramon Cardona, notari; Antoni Palau, notari; Domingo Ros, notari, quòndam; Domingo Ros, notari, lo fill; Guiamó Steve, notari; Domingo Christòval, notari; Miquel Batle, notari; Françés Çareal, notari; Françés Fuster, notari; Domingo Fuster, notari; Pere Torner, notari; Pascual Ros, notari; Jachme Aïnsa, notari; Pere Altafulla, notari; Martí Gossa, notari; Jacme Monç, notari; Jachme de Cassas, notari; Guiamó Barreda, notari; Pere Sanç, notari; Antoni Esquerdo, notari; Pere Linya, notari; Domingo Vilalta, notari; Pere Moys, notari; Pere Prunyonossa, notari; Pere Margenet, notari; Guillem Arnau, notari; Arnau Margenet; Ramon Roselló, notari; Anthoni Teriça, notari; Pere Arnau, notari»).

(32) ortalà: grafia per *hortalà*, variant dissimilada de *hortolà*, qui conrea l'hort, del llatí HORTULANUS 'l'encarregat de l'hort en una comunitat eclesiàstica', 'hortolà'[13]. El terme presenta dues ocurrències en la documentació catalana: *ortelanus*, *ortulanus*. La variant *ortelanus* es troba únicament en un document de 1053 emprada, tal com succeeix en el document de 926, com a sobrenom (1 oc., «Pere Guardiola, ortalà»). L'ocurrència *ortolà* fa part del nom de dues persones: *Domingo Ortollà*, *Pere Ortolà*.

(33) pastor: qui mena bestiar a pasturar; es diu principalment del qui hi mena bestiar de llana, del llatí PĀSTŌREM 'el qui fa pasturar les ovelles', 'pastor (d'ovelles)', 'pastor (guia)', 'pastor (d'ànimes = bisbe)' (< *pasco*). En aquest passatge *pastor*, derivat de *pasco,* fa referència al 'pastor d'ovelles' en un símil, i és documentat en totes les

[11] Primer testimoni any 950: «scriptum per manum Leonis, notarii regionarii et scriniarii, mense decembrio» (Prieto 2014: 148).
[12] Primer testimoni entre els anys 1039-1049: «appositum per manum mei, Guillelmi de Nogaria, auctoritate illustrissimi domini regis Aragonensis notarii publici» (Prieto 2014: 148).
[13] Primer testimoni any 926: «item alio campo supra ipsa casa que tenet Daniel ortulanus, affrontat: de horiente in ipso rio qui pergit de Molletello ad ipsos ortos et habet dextros XXti IIIIor» (Prieto 2014: 114).

èpoques de la llengua llatina i en les llengües romàniques[14] (21 oc., «Antoni Guerra, marmesor o curador del hereu d'en Antoni Guerra, pastor. Nichil; Domingo Guardiola, pastor; Muller d'en Johan Gil, pastor; Pascual Bareda, pastor; Bernat Berenguer, pastor; Domingo Ripoll, pastor; Domingo Fulola, pastor; Guiamó Vilalta, pastor; Domingo Castell, pastor; Domingo Bonet, pastor; Pere Folch, pastor; Muller de Domingo Borell, pastor. Nichil; Guiamó Bayari, pastor; Muller d'en Berenguer Allegre, pastor; Ramon Talada, pastor, qui stava a Xiva; Arnau Batle, pastor; Domingo Mas, pastor. Stà a Vilafranqua; Guimó Cretes, pastor; Antó Pascual, pastor; Pere Torres, pastor; Ponç Pelegrí, pastor»).

(34) pellicer: grafia antiga de *pellisser*, qui adoba i ven pells, derivat de *pellissa*, del llatí PELLĪCĔAM 'de pell' (4 oc., «Domingo Blascho, pellicer, o sos hereus; Na Toda, muller d'en Domingo Blasco, pellicer; Francesch Barcelló, pellicer; Johan d'Arnes, pellicer». El documenta registra també la variant ortogràfica *pelicer:* 1 oc., «Anthoni Ergullós, lo fill, pelicer»).

(35) pentinador: qui pentina; qui té per ofici pentinar (cabells, cànem, etc.), del llatí PECTĬNĀREM (1 oc., «Pere Domènech, pentinador»).

(36) perayre: grafia antiga de *peraire*, el qui es dedica a preparar la llana per a ser teixida, és a dir, a pentinar-la, cardar-la, perxar-la, etc., del llatí PARĀTOR 'preparador' (34 oc., «Miquel Jordà, perayre; Francés Cabanes, perayre; Guiamó Bonet, perayre; Bernat Sentalínea, perayre; Pere Gil, perayre; Françés Castelló, perayre; Antoni Vilba; Johan Cubells, perayre; Johan Altemir, perayre; Johan Martí, perayre; Bernat Barreda, perayre; Domingo Bru, perayre; Guiamó Ladós, perayre; Johan Lop, perayre; Francés Lop, perayre; Bernat Martí, perayre; Berenguer Giner, fill d'en Berenguer, perayre; Pere Beneyto, perayre. Nichil; Berenguer Giner, perayre; Domingo Benviure, perayre; Guiamó Sancho, perayre; Domingo Martí, perayre; Domingo Tena, perayre; Domingo Ripol, perayre; Muller quòndam d'en Guiamó Martí, perayre; Guiamó Thova, perayre; Pere Borel, perayre; Guiamó Martí, perayre; Pascual Altemir, perayre; Pere Pinós, perayre; Muller d'en Domingo Amel·la, perayre; Anthoni Cubells, perayre; Pere Penaroja, perayre»).

(37) perdiger: grafia antiga de *perdiguer*, caçador de perdius, del llatí *PERDICARIU 'propi de perdius' (1 oc., «Los hereus d'en Jachme Perdiguer, nichil»).

[14] Primer testimoni any 879: «nec tardetis mittendi, nec fient errati sicut oues sine pastorem, et nec fiet uitius aut stirpatio monasterii, quo nefas est, quia iubente Domino non regnet peccatum in isto uestro monasterio» (Prieto 2014: 158).

(38) prevere: clergue ordenat per al presbiterat pel bisbe i que pot presidir la celebració de l'eucaristia, del llatí PRESBYTĔRUS (< grec πρεσβύτερος 'vellard'). La documentació catalana medieval n'ofereix diverses ocurrències: *prebier*, *prebiter*, *prebyter*, *presbiter*, *presbitero*, *presbiterus*, *preuere*, *presuiter*.[15] (3 oc., «Simó Querol, prevere. Nichil; Pere Prats, per sý e per los béns d'en Domingo Prats, prevere; Domingo Guerau, prevere, fill d'en Ausiàs. Nichil»).

(39) pintor: qui es dedica a pintar, del llatí vulgar *PINCTOR, -ORIS, clàssic PICTOR. La documentació catalana el data encara sota la forma llatina *pictor*.[16] (2 oc., «Guillem Ferrer, pintor; Françés Çareal, pintor»).

(40) piquer: picapedrer; persona que es dedica a treballar la pedra que s'ha d'utilitzar en construcció, derivat de *picar* (13 oc., «Domingo Narbonés, piquer; Guiamó Cubells, piquer; Pere Garí, piquer; Guiamó Sol·ler, piquer. Nichil; Pere Prunyonosa, piquer»). El nom d'ofici apareix també com a cognom: «El matex tudor dels fills d'en Jachme Piquer; Bertomeu Piquer, vidrier; Muller quòndam d'en Guiamó Piquer; Miquel Piquer; Ramon Piquer; Arnau Piquer; Domingo Piquer»).

(41) savi: savi en dret, jurisconsult, advocat, del llatí vulgar o quotidià *SABIUS, clàssic SAPĬDUS (12 oc., «Jacme Çabater, savi; Johan Torres, savi; Bernat Vilanova, savi; Pere Navarro, savi; Pere Mengo, savi. Nichil; Francés Allepuç, savi, o sos hereus. Nichil; Siurana de Quadres, savi; Pere Vilba, savi; Johan Martí, savi; Françés d'Aguiló, lo savi; Pere Doménech, savi; Pere Arnau, savi; Jacme Çabater, savi»).

(42) sartre: qui té per ofici fer vestits, especialment d'home. La forma que apareix al mauscrit del mostassaf de Castelló és més acostada a l'ètim, que posteriorment passa a *sastre*, forma actual; del llatí SARTOR (23 oc., «Domingo Mas, sartre; Francés Batle, sartre. Nichil; Antoni Guerra, sartre, per sý; Pere Lobet, sartre; Miquell Castell, sartre; Martí Baselga, sartre; Muller d'en Pere [...], sartre; Domingo Luna, sartre; Pere Luna, sartre. Nichil; Bernat Luna, sartre; Domingo Martí sartre; Guiamó Bartell,[17] sartre; Guiamó Polach, sartre; Pere Ametl·la, sartre; Guiamó Johan, sartre; Nicolau Batle, sartre; Salvador Serra, sartre; Domingo Luna, sartre; Jachme Luna, sartre, fill

[15] Primer testimoni any 805: «Florencius presbiter SSS. Felicius presbiter SSS. Monachus sacer SSS Gonlefredus presbiter SSS. Wintoaldo leuita SSS. Emani presbiter SSS. Exsuperio presbitero SSS» (Prieto 2014: 168).
[16] Primer testimoni any 980: «Raimundus, leuita atque decanus, ss.; Raimundi, presbiteri; s+n. Berengarii Dionisi; sig+num Guillelmi pictoris, nos huius tarnslati testes» (Prieto 2014: 163).
[17] Lectura insegura, podria ser *Bartoll*.

d'en Jachme; Ramon Sanxo. Stà a Palanques. Sartre. Nichil; Martí Johan, sartre; Antoni Navarro, sartre; Gill Penaroja, sartre»).[18]

(43) sayg: grafia antiga de *saig*, funcionari de justícia civil encarregat de fer les citacions, executar els embargaments, agafar els delinqüents i executar les penes a què l'autoritat condemnava els reus. Hi ha dues propostes etimològiques respecte a l'origen: a) la proposada per J. Coromines (*DECat* VII, 596), que la fa venir del gòtic *SAGJIS 'id.', derivat del germànic SAGJAN 'dir', 'notificar, intimar'; b) la proposada per F. de B. Moll (DCVB s. v.), que la fa originària del llatí SAGĬO, (2 oc., «Bertolí Saura, sayg; Pere Forment, sayg»). La documentació catalana antiga registra tres variants de la paraula: *sagio*, *sago*, *saigo*.[19]

(44) semaller: grafia antiga de *semaler*, qui té per ofici fer pals de la semal o portadores, cadascun dels dos pals d'un metre de llargada que, posats sota les cornaleres d'una semal, es carreguen a l'espatlla de quatre homes i serveixen per a transportar la semal plena de raïm o d'altra cosa, possiblement del llatí (CŪPA) SEMODIĀLIS, 'bóta de mig modi', (8 oc., «Pere Ferrer, semaller; Pere Guardiola, semaller; Domingo Mir, semaller; Bertomeu Bernat, semaller; Domingo Ferrer, semaller; Domingo Adam, semaller; Bertomeu Pèriç, semaller; Antoni Ergullós, semaller»). El document registra també la variant *semler*.

(45) specier: grafia antiga de *especier*, fabricant o venedor d'espècies; adroguer, derivat de *espècie*, del llatí SPĔCĬĒS 'mirada', 'aspecte', 'aparença', 'tipus', 'espècie', 'mercaderia', derivat de SPĔCĬŌ 'mirar', mot arcaic usat per Enni i Cató (1 oc., «Pere Segarra, specier»).

(46) esqueller: qui fa o ven esquelles derivat de *esquella* (1 oc., «Pere Badal, esqueller»). Apareix també la forma *squeller* (2 oc., «Domingo Ferre, squeller; Na Toda, muller quòndam d'en Miquel Çaval, squeller, e Arnau Çaval, tudor dels fils del dit Miquell Çaval, per n'Arnau Çaval, tender, per los fils, com ela sie morta»).

(47) texidor: grafia antiga de *teixidor*, persona que té per ofici teixir, derivat de *teixir* amb el sufix *-dor* (del llatí -TŌRE).[20] La documentació catalana antiga presenta

[18] El nom Martí Johan apareix dues vegades en la relació del morabatí, però en realitat es tracta de dues persones difents; l'una viu a la parròquia de Santa Maria de Morella, i l'altra, a la parròquia de Sent Miquel de la mateixa localitat.

[19] Primer testimoni any 843: «in presentia Heliae abbati, Leberici [diachoni], Borrani, Borracioli, Godescalci saioni, uel aliorum multorum hominum presentia, iurant testes prolati quos profert [Wimara]» (Prieto 2014: 184).

[20] Primer testimoni any 1010: «ego Vidale presbiter et Domenicus Texidor uinditores sumus u[obis] Speraindeo et uxori tu[a] Guidenelle femina, emptore». Malgrat que la primera aparició és del segle

aquestes ocurrències: *texetor*, *texidor*, *tixedor*, *tixidor*, *tixitor* (20 oc., «Guiamó de Rius, texidor; Matheu Marçà, texidor. Nichil; Pere Gil, texidor. Ja és en Sent Matheu. Nichil; Pere Cubells, texidor; Pere Gil, texidor; Antó Royo, texidor; Bernat Vernet, texidor; Pere Barcelló, texidor; muller quòndam d'en Pere Sanxo, texidor; Los hereus d'en Guiamó Johan, texidor. Nichil; Domingo Gorch, texidor. Nichil; Domingo Xies, texidor; Domingo Steve, texidor. Nichil; Francesch Balaguer, texidor; Pere Casalduch, texidor; Johan Ferreró, texidor; Ramon Martí, texidor; Miquell Pèriz, texidor»). El terme apareix també cm a cognom (2 oc., «Domingo Texidor; Muller d'en Domingo Texidor»).

(48) tintorer: qui té per ofici tenyir matèries tèxtils, draps o altra cos, derivat del llatí TINCTOREM 'id.'. La documentació antiga registra dues ocurrències de la paraula: *tintorer* i *tintorers*.[21] (1 oc., «Pere Ferrer, tintorer»).

(49) vedaller: grafia per *vedaler*, guardià d'un lloc, encarregat d'impedir que hi entren o que en facen mal ús. El guarda dels vedats hauria d'haver pres per nom el derivat *vedader*, però ben prompte la va substituir *vedaler,* intervenint-hi en primer lloc la dissimilació (*cf. tossuneria* < *-uderia),* però reforçada per contaminacions, derivat de vedar (1 oc., «Pere Nou, vedaller»).

(50) vidrier: qui treballa en la fabricació o comerç del vidre, derivat de *vidre* (1 oc., «Bertomeu Piquer, vidrier»).

BIBLIOGRAFIA

CORRIENTE, Federico (2003): *Diccionario de arabismos y voces afines en iberorromance*. Gredos. Madrid.

DCVB = ALCOVER, Antoni M. / MOLL, Francesc de B. (1975): *Diccionari català-valencià-balear*, segona edició corregida i augmentada. Palma de Mallorca: Editorial Moll.

DECat = COROMINES, Joan (1980-1991): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial, 9 vols.

DU CANGE (1883-1887): *Glossarium Mediae et Infimae Latinitatis*. Niort: L. Favre, 10 vols.

GAFFIOT, Féix (2016): *Dictionnaire Latin-Français. Nouvelle édition revue et augmentée, dite Gaffiot 2016*. Version V.M. Komarov, établie sous la direction de Gérard Gréco, Ingenieur, avec le concours spécial de Mark de Wilde, Bernard Maréchal et Katsuhiko Ôkubo, en línia.

XI, el terme és sobretot emprat a partir del XII, i l'ús més habitual que se'n fa és, com succeeix en aquests períodes, el de cognom d'antropònims. (Prieto 2014: 199).

[21] Primer testimoni any 1052: «Ennego Tintorer, utilitzat com a cognom» (Prieto 2014: 200).

GMLC = QUETGLAS, Pere (dir.) / GÓMEZ RABAL, Ana (coord. ed.) / PUIG RODRÍGUEZ-ESCALONA Mercè (ed.) (2024): *GMLC digital*, v. 4 (https://gmlc.imf.csic.es/glossarium/gmlc) Barcelona: CSIC – UB – IEC.

PRIETO ESPINOSA, Carlos (2014): *El lèxic dels oficis, càrrecs i funcions a la Catalunya altmedieval (segles IX-XII) a partir de la documentació llatina. Glossari i primers testimonis documentals.* Barcelona: Universitat de Barcelona.